

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՔԱՆՈՒՆԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս րազրի մուտքը արգելուած է, ամբողջ 14րդ շրջանի (98 օգոստոս. — 99 մայիս) բաժնորդագրին է 20 ֆր. կանխիկ...

ԺԴ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 4

1898 ՕԳՈՍՏՈՍ 13
1898 ՕԳՈՍՏՈՍ 1 (2. 8.)

ՏՊԱՐԱԿ

Կըհրատարակուի Կ. և Նքթ. օրեր

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կոմսամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած ցրտութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով...

ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐՄԵՆԻԱ"Ի
ԺԴ ՇՐՋԱՆԻՆ
(1898 ՕԳՈՍՏՈՍ — 99 ՄԱՅԻՍ)

Արմենիայի բաժնորդագրութեան պայմանները նորը կը մնան: Թէ՛ օգոստոսէն, թէ՛ սեպտեմբերէն և թէ՛ հոկտեմբերէն սկսելով բաժնորդ եղողները հաւասարապէս կը պարտին վճարել 20 ֆրանք բաժնորդագրին մինչև 14րդ շրջանի վերջը (1899 մայիսի վերջ):

ԱՐՄԵՆԻԱԻ ՕԺԱՆԴԱԿՆԵՐՆ Իրենց համար ստացած մէկ օրինակ Արմենիայէն դատ՝ օրի բաժնորդագրինը 20 ֆր. է, ուրիշները համար քանի օրինակ Արմենիա որ ուզեն, իրենց լրագրի ծրարին մէջ դրուած կը զըրկուի առանց ուրիշ հասցէ վրան գըրուելու և անոնց բաժնորդագրինը ամսական մէկ ֆրանք միայն հաշուելով:

Որովհետև մենք մեր թերթեր մեր բաժնորդներին թուին համեմատութեամբ կը տպենք և ոչ չատ աւելի, օգոստոսի սկզբէն Արմենիա ունենալ ուզողները պէտք է փութան բաժնորդ գրուելու, և ԱՆԽԻԿ ղրկելով բաժնորդագրինը:

Անոնք որ 14րդ շրջանի ամբողջ բաժնորդագրին 20 ֆրանքը կը հասցունեն մեզ, ամենէն ուշը, գոնէ առաջիկայ օգոստոս ամսի մինչև վերջը, ձեռնպահ կը ստանան նաև 1 հատ մեր ծախու հանած ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԳԱՆՁԱՆԱԿԷՆ: Օգոստոսն անցնելէ յետոյ, ա՛լ կը դադրի այդ պայման: Անոնք որ կուզեն որ արձանագրուելով (recommandé—registered) ղրկուի գանձանակը, պէտք է որ 20 ֆր. ին հետ մէկտեղ 25 սանթիմ ալ ղրկեն արձանագրութեան ծախքը:

Տարակոյս չունինք որ մեր գաղափարակիցները կը փութան այժմէն իրենց ջանքեր կրկնապատկել Արմենիայի տարածելու համար որ աւելի ընդարձակ ոյժերով կարենանք շարունակել 14րդ տարեշրջանը:

ՌՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեծեմ առաջ պզտիկը. — Նամակ Թիւրքիայէն (Տիգրանակերտ). — Կիպրոս. — Պարսկաստանի և Հնդկաստանի առաջնորդութիւնը. — Պուլկարի առաջնորդութիւնը և Գեր. Մեքսիկայէն Սրբազան. — Կովկաս գաղթած Հայերի Թիւրքիա վերադարձը. — Ռուս բարքական սահմանաւիժակ. — Պարսկաստան. — Մայրաքոյն Արեւելքի գործեր. — Սպանա-ամերիկեան պատերազմը. — Արտասահմանի յուրեր. — Մանուգուսներ. — Բանասիրական (Էջմիածին):

ՄԵԾԷՆ ԱՌԱՋ ՊԶՏԻԿԸ

Ո՛վ կըսէ թէ մեծ միութիւն մը կաղմըլ գէշ բան է:

Բայց համախարհային հայկական մեծ միութիւն մը երազելէ առաջ, պէտք է ցոյց տանք թէ գոնէ պզտիկ շրջանի մէջ միութիւն կաղմըլու և յարատևելու ընդունակ ենք:

Երբ դեռ պզտիկ բան մը չենք կարող կանոնադրապէս յառաջ տանիլ, ի՞նչպէս կը յուսանք մեծին ձեռնարկել:

Գաղափարակիցներ իրար գալով միանալով իրենց պաշտած գաղափար տարածելու համար մի մեծ ոյժ չեն կարող գոյացունել դեռ մեր մէջ, ո՛ւր կը մնայ որ աշխարհիս չորս կողմերէն այլևայլ և մինչև իսկ իրար հակառակ գաղափար և կրթութիւն ունեցող ամեն Հայեր ձեռք ձեռքի տուած պիտի միանան, մէկ մէկի ըսած պիտի հասկնան և գործ յառաջ տանին:

Այդպիսի մեծ միութեան մը և այդպիսի միութեան մեծ կեդրոնի մը կաղմըլ:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Է. ԶՄԻԱԾԻՆ

(Շար. Յրդ Բուհե)

Եկեղեցւոյ մուտքերը երբեք են, և բոլորն ալ ուղղակի կը նային Թանձր ամպհովանաբորուածի և կապերտով ծածկը ուսած մարմարեան սալաշաղկապի վրայ, որ նուիրագործուած է իբրև ձիւք այն անցը ուր ֆրիկիչ իջաւ և երեցաւ Գրիգոր Լուսաւորչին: Ամպհովանի մէջտեղէն Թիւթեղ կանթեղ մը կախուած կայ, որ մշտնջենապէս վառուած կը պահուի և կը նշանակէ քրիստոնէութեան լոյսը: Մայր եկեղեցիի ներսը քառակուսի է, երկնցած երեք խորշերով որոնց մէջ են մայր և փոքր տաճարները. մեծ քառա-

մութեան սպասոցները՝ զիտէ՛ք որի՛ կը նմանին: — Երեկայեցէ՛ք այն. պիտի մարդեր որոնք ձեզ ըսէին թէ «Ճանր՛մ, այսպէս լալկան պզտիկ երեսայնների ծնանելէն ի՛նչ օգուտ կայ մարդկութեան համար. առնոց սնունդ տալ և մեծցունելը չարժեր. ձեր դժբախտ պահեցէք ձեզ մօտ և հետըզհետէ զիջեցէք մինչև որ տեսնէք մի օր թէ պիտեղով և մօրուքով, կատաւրեղագործուած հասակի մէջ, 40-50 տարեկան, լաւ խօսող և գործող մի ազգեցիկ մարդ է ձերն. այդ ժամանակ կօզնէք ձեր պահած դրամներով այդ նորածնի, կը սուսցանք և կը մեծցունէք զայն:»

Այդպիսի հօգ. և հասակաւոր նորածնի մը լոյս աշխարհ գալուն սպասելով կեցող խեղացիները՝ թո՛ղ սպասեն դեռ այդ հրաշքի: Բայց անոնք որոնք գէթ բնական սովորական կարգերը հասկնալու չափ դատողութիւն ունին և գիտեն թէ Մեծն Նափոյէն, Մեծն Աղեքսանդր, Մեծն Ներսէս ըստածններ իրենց ծնած առնալ մեծ չեն եղած, ո՛չ ալ իրենց երախտութեան առնալ, այլ իրենց տրուած խընամքին ու ազգեցողութեան շնորհով մեծցր են, թո՛ղ այս պարզ բանը հասկնողներն ալ սկսին գոնէ պզտիկ բան մ'ընել որ այդ պզտիկը յարատևութեամբ մեծնայ:

Մեծ բաներ ընելէ առաջ պզտիկ բաներ կան ընելիք. անոնք որ պզտիկ բան մ'ընել չեն կրնար, մեծը ի՛նչպէս պիտի կրնան ընել:

Առաջ թո՛ղ գաղափարաւիցներն իրար հետ միանան, իրենց ընդհա-

նուրի պաշտած գաղափար տարածելու համար ձեռք ձեռքի տուած թո՛ղ աշխատին ուսով, հազ չէ թէ իրենց թիւ պզտիկ լինի, թո՛ղ հողարներով չը համուրի այս միլիոններէ բաղկացած ազգին մէջ. բայց իրենց կազմած միութիւն որչափ ալ փոքր լինի, ժամանակի ընթացքին մէջ յարատևութեամբ հետզհետէ կաճի ու կը մեծնայ և մի գօրաւոր ոյժ կաղմըլով, իր ձողական զօրութեամբ բնականապէս միւս մութ լուրիկ աստղերն ալ կը դարձունէ իրեն հետ մէկտեղ իրեն չուրջ, անոնց կեդրոն դառնալով. և միութիւնն ինքնին այդպէս կը կատարուի արդէն բնական օրէնքով, առանց միւս աստղերն ալ իրենց բռնած տեղերէն վար թափելու:

Իսկ անոնք որոնք մեր ազգի ներկայ վիճակին մէջ համախարհային հայկական մի հսկայ միութեան ոյժ մէն իսկ ծնունդը տեսնել կերպգեն դեռ, իսկ իրօք մի փոքրիկ միութեան անգամ ոյժ տալու և զայն մեծցունելու անտարբեր և անկարող կը ներկայանան, այդպիսիներն անիրագործելի տարածամ ծրագրերով ժամանակ կորսնցունելու միայն կը ծառայեն:

Երբեմն մեզ ծրագրիներ կը ներկայացունեն եռանդուն բայց նոր և անփորձ գործիչներ: Իրենց եռանդի վրայ ուրախանալով մէկտեղ, կը տեսնենք որ փորձառութեան դեռ պէտք ունին հասկնալու համար գէթ սա բնական պարզ օրէնքը թէ մեծ գործերէ առաջ պզտիկը պէտք է ընել:

Այդպիսիներին մեր տալիք պատասխանը հետեւեալը կը լինի:

ձեռք բերուեցան, որպէս են հիմա, ի վաղուց իրենց ոսկորները փռելիքի մէջ կորսուած ըլլալէ յետոյ:

Մասնաւոր տաճարի ետեւը կան երկու առանձնարաններ: և զրահապատ ներքեւ տունն մը, որ կը պարուստէ եկեղեցւոյ հարստութիւնները. երկայնի գործածութեան համար՝ առանձնարաններէ միոյն մէջ են հարապատական պատմութեան և խորհրդանշաններ, իսկ միւսոյն մէջ գոհարներ, զարդարանքներ և արժէքաւոր նիւթեր: Այս նշխարների մէջ են այն զարդարանքներ որոնք նուիրուած են Կաթողիկոսին՝ բոլոր ազգերի իշխաններէն, մինչև իսկ այն ժամանակներ երբ Հայոց թագաւորները կը կառավարէին Արաքսի աշխարհը. աղամանդ, սուսակ, զմրուխտ, գոհար, չափիղայ և ապակիէ պահարանների մէջ գրուած

Բարեկամներ, այդ ձեր քաղաքը
ճանաչեցե՛ք մենք արդէն քաղաքն
դուք ենք. հիմա եթէ կուզէք մօտենալ
մեզ, դուք պէտք է յառաջ դառնալ,
մենք չենք կարող յետ դառնալ:
Մենք չենք կարող մօտենալ մեր
սորվածներ, դուք պէտք է ատենք
սովորք:

Մ. Փ.

ՆԱՄԱԿ ԹԻԽՐՔԻԱԷՆ

Տիգրանակերտ, 18/30 յունիս 98
(Շաբ. 3րդ բուռն եւ վերջ)

18. Օրոշում դեպքն ի Տիգրանակերտ
Մայիս 23/4 յունիսի շաբաթ օր
իտարէի ժողովոյ առջին պաշտօնական
կերպով Մահմէտի կրօնն ընդունեց
ընկի Մերտինցի—հազիւ 20-22 ամ.
եայ—ասորի նորոգեայ ըստիկ (վար.
դաստ) մը (հարուստ դասակարգի
զատէ, ծնողքն ու եղբարքը ողջ):
Այդ գրգասուն և չիք երիտասարդ
կղերականն Ասորուց այժմու կաթո.
ղիկոսի գաւազանակիրն էր, նորա բո.
լոր խորհրդոց և դործառնութեանց
տեղեակ. ժամանակ մը յոյժ սիրելի
էր նմա և մտերիմ, սակայն մօտերս
գծաւորած՝ թաղուն պատճառաւ մը...
անշուշտ օր մը պիտի յայտնուի. համ.
բերենք:

Քիչ մը խառնակութեամբ խօսածները
լսենք

Ինչպէս քանիցս, նորիպէս յունիս
2ին Ասորուց Հայրապետը կը հրամա.
յէ յիշեալ րահիպին Մէտիյէթ (Մեր.
տինէն վար ասորական երկիր մը)
երթալ հովուելու ժողովուրդն. սա
կայն ուրացեալը Մէտիյէթի մէջ դէպ.
քէն յետոյ սպաննուած րահիպն յի.
շելով կը վախճայ երթալ. ուստի կը
մերժէ Հայրապետի հրամանը. սա
բարկութեան կը բռնի, կը նախատէ
և կը սպաննայ զրկել. երբ կը տեսնէ
որ րահիպն անդրդուելի կը մնայ իւր
ըմբոստութեան մէջ, կը սխի ծեծել

ու մեղսիկ քարէ ցրացող խաչեր, փե.
րուզիկ, յամակաքար, ոսկիէ և ալ մե.
տաքանիք խաչեր, աստղեր, թախչներ
վրայ զետեղուած փայլուն պատուանշա.
ններ՝ պատի վրայի պահարաններին մէջ
կան անթիւներ, գաւաթներ, ծաղ աման.
ներ, հին կանթեղներ որոնք կը դործա.
ծէին հին ժամանակ կոյսերը, հայրապե.
տական նշանաքեր և գաւազաններ, բո.
լորը Հայոց ձեռագործ. ոմանք ծեծուած,
ուրիշներ հալուած և փորագրուած և
ամենաքեղեցիկ նմանքն՝ մետաղով այն.
պէս ցանցագործուած են որպէս դեղե.
ցիկ ծապաւեն և կիտուանկարուած ամե.
պատուական գոյներով, Պահարանները
լեցուած են կաթողիկոսական թագերով,
գօտիներ, կոշիկներ, զգեստներ, ոմանք
նկարակերտուած են ոսկով, ուրիշներ
մարգարիտներով և տակաւին ուրիշներ
ազամաններով, սուտակներ, զմրուխտ.
ներ գերազանց գեղեցիկ և գեղարուես.
տական կերպով շինուած: Սենեկի մը մէջ
գտնուող հինգ կտորներ մասնաւորա.
պէս գրուեցին ուղարկութիւնս. մէկն է
Եջմիածին եկեղեցւոյ կաղապարը ոսկիէ և
արծաթէ շինուած, որի բարձրութիւնը
հինգ ոտք է և գագաթը կը կենայ լու.
սաճաճանջ թագ մը մետաղէ որի վրայ
փորագրուած կան կոյս Պարիսի և տասն
երկու առաքեալները: Նրկու կտորներն

զնա, որ կը յաջողի փախլիլ մինչև
քաղաքին պարսպին տակ: Իսկոյն
թաղի պահականոցէն ոստիկանք կը
կանչուին և հրահանգուելով կերթան
և գորս դու պատուիրեցե՛ք ծեծելով
կը բերեն կաթողիկոսին կը յանձնեն.
սա վերջին ծեծ մ'ալ քաշելով արե.
ղային, կը բանտարկէ իւր ձիու ախո.
օը: Գիշերը ժամը 2ին պատուհանէ
մը անցնելով կը մագլցի տանիք կելէ,
անկից փողոց կիշնէ կը սկիւ բարձրա.
ղաղակ կանչելով փախլիլ թէ «Հագ.
տինի գապուլ իթմիշիմ». գալմամը
տինիպիլթին պիւր միւսիման. շու.
ղալիմ մէլունըն էլինտէն գուրթարայ
պէնի. Մուհամմետն էլչընայ, եղի.
շը'ն, էօլտիւրտի պէնի...»

Այս աղաղակն լսելով, Սինէկ պա.
ղարի ոստիկանք կը հասնին և առնե.
լով կը տանին պաշ գուրուզն (ոստիկա.
նապետարան), ուր կը մնայ մինչև
լոյս: Առաւօտուն աղերսագրով կը դի.
մէ կուսակալին. և որովհետեւ այն օր
ուրբաթ էր, կը հրամայուի որ քա.
ղաքագետութեան ղեկավար տունը մը.
նայ այն գիշեր. յաջորդ օրը, շաբաթ,
ի ներկայութեան Ասորուց Հայրապե.
տի ներկայացուցիչ կղերիկ և իտարէի
ժողովին առջև նշուից և ուրացաւ.
քրիստոնէութիւնն և ընդունեց մահ.
մետականութիւնը. միւս օրն, կիրա.
կի, հանդիսաւոր կերպով քաղաքա.
պետական արահին մէջ նորարոյս մօ.
րուքը մէծիտիէ ձևի փոխեցին ու գը.
լուիւր ճերմակ փաթթելով սկսեցին
մէկ մէկ շորհաւորել: Մօտերս պի.
տի թլիտտեն և հարուստ տունէ օրի.
որդի մը հետ աճուսնացնեն ի հեճուկա.
քրիստոնէութեան: Կանաչ հագցու.
նել տուած են իրեն:

Առ այժմ՝ տուններ և խանութներ կը
պտտցունեն զինքը և ստակ կը հաւա.
քեն իրեն... Գիշերները պէլէտիյէն
կը քնանայ:

19.

Հոս տեղն է յիշեմ թէ դէպքէն
քանի ամիս առաջ երբ Ասորիք որո.

են խորր բիւրեղայ խաչեր որոնց գագա.
թը կը կենայ Հայոց պատերազմի այն ատենի
դրոշմը երբ Արարացի մահմադարեան
արշաւեցին 900 թուականին: Միւս կը
տորն է իրիթարի փայտէ խաչ մը՝ ար.
ծաթով պատած. փայտը այնպէս կը տ.
րուած է որ կը ներկայացնէ վանդակ.
ներով շինուած մենաստան մը և մէջի
կողմը ծակ (դատարկ). այս կտորը սըան.
չի ի կերպով շինած է Հայ կրօնուհի մը, իբ.
րե քանդակի գործիքներ ասեղներ միայն
գործածելով, որոնցմով քերած և փայտի
քերուկները դուրս հանած է: Հինգերորդ.
կտորը խիստ թանկագին և ամենահետա.
քրքրելին է. Տրդատ թագաւորի թագի
ոսկիէ ճակատը, որը կը կրէր Քրիստոսի
300-302 թուականին երբ նա այս եկե.
ղեցւոյ անդամներէ մին դարձաւ:

Նրկաթապատ ներքնատան մէջ կան
շատ մը թանգ հետաքրքրելի առարկա.
ներ: Այսմութեան արտադրութիւնը երբեք առար.
կայներ յոյժ կը հետաքրքրեն բազմաւոր
այցելուն. մէկը Յր. Յակոբին Արարատ
լեռէն բերած մէկ խիթափայտն է որի
համար կըուուի թէ Նոյի տապանէն կտոր
մ'է: Սր. Յակոբ այնպէս ենթադրուած
է որպէս Հայ սուրբ մը, և թէ և իր մայր
Հայ էր. այնու ամենայնիւ իր հայր և
ծննդավայր ասորական էին: Ներքնատան
մէջ է այն նիզակի գլուխը՝ որով Հռով.

շում տունն իրենց հայրապետական
թափուր ակօռոյն վրայ յաջորդ մը
դնելու հանգուցեալ Երզնայ պատ.
րիարքին տեղ, թէ՛ կարգը և թէ՛
արժանաւորութիւնը Մտրան Ապտու.
լահ անուն եպիսկոպոսին (1) էր. սա.
կայն այժմեան անիրաւ կաթողիկոսը
իւր բոլոր ճիգն ի գործ դնելով՝ յա.
ջողեցաւ կաշառել սուլթանը և անոր
պաշտպանութեամբ Մէրտինի ակօռ.
ոսնիստ վանքը եկաւ, բռնի կանչեց
քանի մը եպիսկոպոսներ և օրհնուե.
ցաւ, հակառակ ժողովրդեան կամաց,
որոյ ընտրելին և համակրելին էր
Մտրան Ապտուլահ:

Իւր օծումէն քիչ յետոյ, օր մը հե.
ռագրեց քաղաքիս այն ատենի կուսա.
կալ Սըրբի փաշայի, որ ընդ հսկողու.
թեամբ իրեն զրկէ յիշեալ Մտրան
Ապտուլահը: Այդ հեռագրի իմաստն
իտարէի մէջ ներկայ եղողներէ մին
իսկոյն կը հաղորդէ Ապտուլահին, որ
Աստուածամայր (2) եկեղեցիէն ելլելով
ուղղակի հիւպատոսարան կերթայ և
անգլիական դրօշին տակ կապաւինի:
Ի գուր փոխներ կերթան կուսան կը
փնտռեն. վերջը կրմագուի ուր լինե.
լը. ետ կը քաշուին: Քանի որ հիւպա.
տոսարան մնալէն յետոյ, պաշտօնագէտ
ընդունեց պապականութիւնն և ապա
փոխադրուեցաւ կաթողիկոս եկեղեցին,
մինչև որ Պապին կանչուեցաւ: Այժմ
կրմանաւք թէ Լիբանանի կողմերը կը
հովուէ Ասորի կաթողիկոսները:

Եւ թէ և ներկայ թրքացողին ալ
խորհուրդ տրուեցաւ որ եթէ Անգլիոյ
կամ Գաղլիոյ դրօշին ապաստանի,
կազատուի. սակայն մերժեց երկու
պատճառաւ. առաջին՝ որ Հայրապետը
րահիպի աչքը վախցուցած էր մահու
սպաննալիքը. երկրորդ՝ երկտասարդ

(1) Բարեմիտ և դարուս ոգին ըմբռնող
այս անգլիագէտ եպիսկոպոս Անգլիա ալ
այցելած է հանգուցեալ պատրիարքին
հետ. շատ մը Անգլիացի եկեղեցականաց
համակրանքը կը վայելէ:
(2) Ասորուց եկեղեցի. բայց Հայ ա'ուն
կը կրէ:

մայցի գինուորը Քրիստոսի կողմ միւս
երբ Փրկիչը կախուած էր խաչին վրայ,
Այս մասունքը թագէտն առաքեալը է:
Միւսին բերած է և կը պահուի հաւա.
սար նուիրականութեամբ երրորդ ամե.
նահետաքրքրելի առարկային հետ որ է
Գրիգոր Լուսաւորչի զմասուած ալը, ին.
չու համար մեծ աւետարանչի մարմինը
այսպէս կտրուած առնուած է, յայտնի
չէ այցելողին մինչև որ երկու ծէսեր կը
բացատրուին իրեն, որոց մէջ այդ ալը
կարեւոր դեր մը կը կատարէ, իւրաքանչիւր
կաթողիկոս որ յաջորդած է Սր. Գրիգոր.
ին, ձեռնադրուած է սովորական արա.
րողութիւններով. բայց 500 տարիներէ
ի վեր է որ հանգիստաւոր մաս մ'ալ այդ
արարողութեան մէջ սա եղած է որ ձեռ.
նադրուելիք կաթողիկոսի գլխին կը դրու.
ցուեն այդ զմասուած ձեռքը՝ ներկայ
եղող եպիսկոպոսները: Այս արարողու.
թիւն ձեռնադրման կարեւոր մէկ մասն է.
որով 500 տարիներէ ի վեր Գրիգոր Լու.
սաւորչի օրհնութիւնները եկած հասած
են մինչև ներկայ հովուապետ Մհրտիչ
Ա.ը. իսկ միւս արարողութիւնը որոյ հա.
մար կը գործածուի Գրիգորի ալը, միւ.
սունի օրհնութիւնն է, որ ամեն եօթը
տարին անգամ մը կը կատարուի:

(Շաբաթակալի)

լինելով. ինքն ալ ջերմ երկրպագու.
էր Աստուծոյն...

Ահա հին Ասորուց ներկայ Հայրա.
պետի արարքներէն մէկ երկու նմոյշ,
որով դիւրաւ կը հասկցուի ի'նչ հոգւոյ
և բնութեան տէր է: Այդ սեղանիւր
կարմիր սուլթանի կնիքն (Ա. օսմանի.
յէն) իւր կրծոց վրայ կրելով ի'նչ
զեղծումներ չի գործեր. աղքատի,
եկեղեցւոյ և վանուց նպատակներն ու
եկամութեանը անխղճօրէն կը մարսէ.
և ո՛վ կարող է հարցնել թէ ի'նչ կըլ.
լան. իւր դպրոցներ. Հրէից սինակո.
կայի կը նմանին: Անգլիացւոց կողմէ
15 տարի առաջ իրենց նուիրուած մա.
մուլն անգործ ձգուած է անկիւն մը
ժանգոտած:

Իւր նպատակն է կառավարութեան
և հանուր իւրաւութեան բարեկամ
ճանչցելով որ կարենայ իւր չար նպա.
տակն յառաջ տանիլ ընդդէմ բոլոր
քրիստոնեայ աղգտց, մանաւանդ Հա.
յոցս:

Կ Ի Պ Ր Ո Ս

Կիպրոսի տարեկան 1000 ոսկի
նպաստելու առաջարկիւն առքով անգլիա.
կան խորհրդարանի օգոստ. 8ի նստիկն
մեջ հետեւեալ վիճաբանութիւնը տեղի
ունեցաւ:

Տիար Բիլթոյնը գանգատեցաւ որ
Թիւրքիան տրուած հարկը մի ծանր
բեռ է տեղացիներին վրայ և հաշիւ
ընաւ որ եթէ Կիպրացիներն ազատ
մնայած լինէին այդ պարտականու.
թենէ, վերջին 20 տարիի միջոցին
1,339,000 անգլ. ոսկի պիտի մնար ի.
րենց դրօշին մէջ: Թիւրքիոյ որ մի
նաւահանգիստ շինուի Կիպրոսի ծով.
զ'րեայ ֆրանկուլիս կամ Լիմասոլ
քաղաքին մէջ, որ միջոցներ ձեռք առ.
նուին բարեփոխելու կողմին առողջա.
պահական կացութիւնը, և որ քննու.
թիւն մը լինի Անգլիայի հետ ունեցած
եկամական կարգադրութիւններին վը.
րայ:

Տիար Տիլլըն ըսաւ. Կիպրոսի բնա.
կիչները դանգատ կը լսուի թէ Թիւր.
քերի իշխանութեան ժամանակ վճար.
ուածէն 56,000 ոսկի տուելի տուրք
ամեն տարի վճարել ստիպուած են
անգլիական իշխանութեան ներքև:
Քանի որ Անգլիա պետական քաղա.
քականութեան նպատակներով դրա.
ւեց կղզին, կարծեմ թէ պարտական
էր վճանանքներ վարուիլ տեղացի.
ներին հետ և շահ հանել այդ գըծ.
բաղդներէ: Կիպրոսի ժողովրդին հիւ.
մակուան վճարած տուրքը կղզին
արդիւնաբերութեան ներած գումա.
րէն անհունապէս աւելի ծանր է, կը
յուսամ թէ դադրալին նախարարը
ազնուաբար նկատողութեան պիտի
առնէ այս կղզին, որ դեռ մօտերս ա.
զատեցաւ թիւրք իշխանութեան սոս.
կումներէն և որի շատ աղքատ վիճակը
յայտնի է ամենքին:

Մըր Ա. Րոյիդը թեւադրեց որ մի
յանձնաժողով կազմուի Կիպրոսի դոք.
տերին համար, ինչպէս որ կազմուած
է Արևմտեան Հնդկաստանի համար:
Ինք ալ համակարծիք է որ անգլիա.
կան վարչութիւնը մինչև հիմա փայ.

լուն արդիւնք չունեցաւ Կիւրոսի մէջ:
Կղզիին համար, ըսաւ, շատ պէտք
կայ երկրագործական դրամատունե-
րի, որոնց բարեքները կը տեսնուին
Արմանիաի մէջ և ուրիշ տեղեր:

Սըր. Չ. Տիշք ըսաւ. Որովհետեւ
այն ժամանակի կառավարութիւնը
յանկարծակի գրաւած էր Կիւրոսը,
առանց բաւական տեղեկակ լինելու կղ-
զիին կացութեան՝ գլխաւորաբար ա-
նոր համար է որ դժուարութիւններ
կունենանք անոր մասին: Ուսումնա-
գործներին և նմանօրինակ նոր ձեռ-
նարկներին առթով գոհացուցիչ բա-
ներ լսուցան: Բայց մասնաւոր մէկ
խնդիր ալ կ'այ յիշատակելի: Կիւրոս
անցեալին մէջ նշանաւոր էր իր մե-
տաքսի խողակի տեսակին համար և
կարծեմ հիմակ ալ մետաքսի խողակ
կարտաբերութիւնը տեղէն: Շատ ու-
րախ պիտի լինիմ իմանալով թէ ինչ
հաւանականութիւն կայ զարգացնելու
այդ գործը, որ շահաւետ աղբիւր
կրնայ լինել:

Սըր. Չ. Ֆերիքսըն հարցուց թէ
ինչ եղաւ Կիւրոսի հարկէն աւելցած
գումարը որ տարին 10,000 ոսկիի
չափ էր և որ հիմա բաւական մեծ գու-
մարի հասած պէտք է լինի:

Տիար Չեմպարդէն (գաղթային նա-
խարարը) պատասխանեց որ ամենին
աւելցած չկայ: Հարկը գրեթէ 80,000
ոսկի է և կը վճարուի փոխառու
թիւններով տոկոսին, կէսը Անգլիացի
ներին և կէսը Ֆրանսացիներին բաժնին:
Այդ վճարելէ յետոյ՝ տարե-
կան 30,000 ոսկիի չափ բաց կը մնայ
Կիւրոսի երկրաւորին մէջ: Այս գու-
մար կը վճարուի Անգլիայէն, և այդ
բացը գոյցելու համար մինչև հիմա վը-
ճարուած է 500,000 ոսկիէն աւելի:

Տիար Պիլի և Տիար Ռեպպարի
խօսքերէն յետոյ

Տիար Չեմպարդէն շարունակեց
այսպէս. Կղզիին վերաբերութեամբ
իմ պատասխանատուութիւնս 1895էն
կը սկսի և ինծի չվերաբերի
պաշտպանել անոր գրաւումը
կամ մինչև հիմա ունեցած կացութիւ-
նը: Ըստ իս, Կիւրոս մին է այն գաղ-
թային սեփականութիւններէ, որոնք
Անգլիայի շահերին համար՝ կարծէ
զարգացնել բանաւոր և գեղջ կեր-
պով: Բայց ամենին համար չեմ
այն գաղափարին թէ կղզին մեծապէս
չէ օգտուած արդէն անգլիական վար-
չութենէն: Ո՛ր տեսակէտէ ալ քնն-
նուի, պիտի տեսնուի որ հիմա Կիւ-
րոսցիներն առաջուրէն շատ աւելի
լաւ վիճակի մէջ են: Շատ պիտի զար-
մանայի եթէ Կիւրացիները կարծիք-
ները մասին քուէարկութիւն կատար-
ուէր և անոնք թիւրք իշխանութեան
վերադառնալու փափաքը յայտնէին
(Լսեցէք, լսեցէք և ճիշդանք): Ընդ-
հակառակ հիմա շատ մը թիւրքահա-
տակ Հայեր՝ Կիւրոս մտնելու իրա-
ւունք կը խնդրեն, և եթէ մենք կա-
րողանայինք գաղթականութեան մի
քանի պայմանները մասին համաձայ-
նելու — ինչպէս որ կը յուսամ —
տարակոյս չկայ որ անոնց համար հող
պիտի գտնուի, և կը հաւատամ որ ա-
նոնք բնակիչները շատ գոհացուցիչ և

շատ աշխատասէր մէկ մասը պիտի
կազմեն (Լսեցէ՛ք, լսեցէ՛ք):

Կղզիին վիճակը բարեփոխու հա-
մար այս մի քանի տարիներէ միջոցին
կատարուած գործերին գաղով՝ Խոր-
հրդարանն անցած տարի քուէարկեց
մի գումար՝ որ Կիւրոսի հանրային
կարևոր շինութիւններին համար ա-
ռաջները յատկացուած գումարներէն
շատ աւելի էր: Այդ հանրօգուտ գոր-
ծերն են ճամբաների կանոնաւորում,
կամուրջների շինութիւն և այլն և այլն:
Այս բաներ մեծ յաջողութեամբ յա-
ռաջ տարուեցան և կղզեցիներին մեծ
գոհունակութիւն պատճառեցին: Ասկէ
զատ, գէպի առաջ քայլեր կ'առնուին
մի ձեռնարկի մէջ որ կարծեմ ամե-
նակարևոր բարեփոխութիւններէ մին է —
այսինքն ուղղութիւնները գործը, որ
կղզիին արտադրութիւնները պիտի ա-
ւելցունէ:

Տուրքերի խնդրին մէջ ալ բարե-
նորոգումներ կատարուեցան, զանոնք
պակսեցնելու մտքով: Ֆրամկոսթայի
նաւահանգիստն ալ, — թէ և նպատակ
չկայ զինուորական մեծ կայանի մը
վերածելու — նկատողութեան առ-
նուած է, և կղզիին առեւտրական յա-
րաբերութիւններին համար աւելի օգ-
տակար պիտի դառնայ: Տասը տարի
մէջ, 1881էն 1891, բնակիչները թի-
ւը 186,000էն բարձրացաւ 209,000ի
և այս պահուս 230,000ի հասած կը
հաշուուի, մինչդեռ տուրքերի միջին
գումարն է 176,000 ոսկի: Արտածու-
թիւնները աճեցան արտաքոյ կարգի
արագութեամբ, ո՛չ այնչափ արժէքի
մասին — որովհետեւ գինները ինկած են
— հապա քանակութեան մասին:
Բայց պարագայները նկատողութեան
առնելով՝ կարծեմ թէ թրքական
վարչութեան տեղ անգլիականին հաս-
տատուիլը միայն — կատարուած ծախ-
քերն ալ միասին առնելով — շատ գո-
հացուցիչ արդիւնք առաջ բերած է:
Անհիմ է այն զրոյց թէ Անգլիա մի
շահ ունեցած է Կիւրոսի տարեկան
հարկի գումարէն:

Նպատի առաջարկը Խորհրդարա-
նէն ընդունուեցաւ:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՆԻ ՀՆԴԻԱՍՏԱՆԻ
ԱՌԱՋ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կիմանանք որ վերջերս ձեռնադը-
ռուած երեք եպիսկոպոսներէ մին, Գեր-
Տ. Մաղաքիա Տէրունեան (նախորդ
հոգեւոր հովիւ Ամերիկայի Հայ գաղու-
թիւն), Պարսկաստանի (Թէհրանի և
Սպահանի) և Հնդկաստանի Առաջնորդ
է նշանակուելու:

Արդէն հրատարակած ենք որ Գեր-
Տ. Սահակ Ալմատեան եպիսկոպոսն
ալ Ատրպատականի Առաջնորդ է նը-
շանակուած:

ՊԱՆԿԱՅԻՄԱՆ ԱՌԱՋ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆԸ
ՆԻ ԳԵՐ. ՄԵԼԻՔԻՍԵՆԵՆ ՍՐԲՈՋԱՆ

Կ.պօլսէն Մշակիչ գրուած մի թըղ-
թակցութեան կիմանանք որ ազգային
կեդրոնական վարչութիւնը առաջար-
կել է Գեր. Մելիքիսէն եպիսկո-
պոս Մուրատեանին Պուլկարիա եր-

թալ, այդ երկրի առաջնորդութեան
պաշտօնով: Բայց Նորին Գերապատ-
ուութիւն մերժեց է այդ պաշտօն:

ԿՈՎԿԱՅԻ ԳԱՂԹԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ
ԹԻՒՐԿԻԱ ՎԵՐԱԴԱՐՁԻ ԽՆԴԻՐԸ

Ռուս լրագրիւնները կը հաղորդեն
թէ Կ.պօլսի ուսական գեղական Տ.
Չինովիեֆ այս օրեր Բ. Դրան յանձ-
նել է մի նոր ծանուցագիր ալ որով
կը յայտարարէ որ եթէ թիւրք կա-
ռավարութիւնը պէտք եղած միջոց-
ները ձեռք չառնէ կովկաս փախած
Հայերին իրենց հայրենիք վերադառ-
նալով ապահովապէս հոն վերահաս-
տատուելուն համար, ամենածանր պա-
տասխանատուութեան պիտի ենթա-
կէ զինք:

Ռուս գեղական առաջարկած է որ
այս գործի համար յատկապէս մի
պատուիրակ (քովիսեր) նշանակուի:

ՌՈՒՍ ԹԻՒՐԿԻԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԻԼՈՒՄԸ

Կարսի առաւելեմ պաշտօնակաւ
լրագիրը հրատարակած է հետեւեալը.

Թունիս 25ի (7 յուլիս) զիւրը,
սահմանագրուիլը պահպանող զօրքե-
րէն 6 հօգի Թօրպանի կայարանէն
զրկուեցան գէպի սահմանագրուիլը
հսկողութեան համար: Այդ զօրքեր
սահմանագրիլը կաղժող լեռի գլուխ
եմելով տեսան որ 40ի չափ թիւրքեր
մեր (ուսական) հօղի վրայ անցեր
փայտ կը կտրեն և ամեն մէկ փայտա-
հատի քով ալ հրացանով զինուած
երկու մարդ կեցեր է իւրեւ պահա-
պան: Այդ պահպանները մեծ մասը
այնպէս կերէին թէ թիւրք զօրքեր
էին: Երբ մեր պահպան զօրքեր
ձայն տուին, փայտահատներին պահ-
պանող զինուած մարդերն սկսան հը-
րացան արձակել որոնց պատասխա-
նեցին մեր պահպաններն ալ հրա-
ցանով: Ատոր վրայ թիւրքերն սկսան
յետ փախչիլ, իրենց հետ տանելով ի-
րենց վիրաւորուած ընկերները: Բայց
մեր պահպան զօրքեւ յաջողեցան
բռնել անոնցմէ մէկը որ դաշոյնով,
դանակով և կացնով զինուած մի Գիւրտ
էր և որ ինչպէս յայտնուեցաւ յետոյ,
Համիտիյէ հեծելազօրք է եղեր, խա-
լիլ Բէճէպ օղլու անունով:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Նախորդ ստորագած հռչակաւոր
Ամին Սուլթանը որ Ղուամ աքսոր-
ուած էր, նորէն Մուղաթէրէտովին
Շահի շնորհին արժանանալով Թէհրան
կանչուել և յուլիս 1/13էն ի վեր սկը-
սել է դարձեալ ստորագրութեան
պաշտօնը վարել: Նոր փոփոխութիւն
ները կը սպասուի:

ԹԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼԻՔԻ ԳՈՐԾԵՐ

Նիւ Եորքէն կը հաղորդեն Լոստոնի
Աթապատարին թէ « Չինաստանի
միջադէպները շատ հետաքրքրութիւն
պատճառած են հոն: Յայտնուած կար-
ծիքները նպաստաւոր են Անգլիային,

բայց կանխահաս կը լինի այժմէն ը-
սել թէ Միացեալ Նահանգները ան-
գլիական վեճին մէջ մի կարևոր
դեր խաղալու պատրաստ են: »

Նիւ Եորքէն « Տէյլի Քրօնիքը » ին-
տրուած մի հեռագիր ալ գիտել կու-
տայ թէ « Նիւ Եորքթայմը » և « Սըն »
լրագրիւնները խորհուրդ կուտան որ
Միացեալ Նահանգներն ու Անգլիա
միասին գործեն Չինաստանի մէջ:

— Պէրլինէն կը հաղորդեն թէ Ալ-
մանիաի պաշտօնական շրջանակներին
մէջ բաւական իրարանցում մը կը
տեսնուի, Անգլիայի և Ռուսիայի միջև
ծագած հակառակութեան պատճառ-
ով: Կը նկատեն որ եթէ այդ երկու-
քի մէջ մի կուր ծագի, միւս պետու-
թիւնները չեն կրնար անտարբեր
հանգիստեալ կենալ և միւս կողմէ ալ
Միացեալ Նահանգները զիւրենք պար-
տաւորուած պիտի համարին կռուիլ
մէջ մտնելու:

Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ Ռուսիայի
բռնած քաղաքականութեան նկատ-
մամբ վերջերս Լորտ Սալպերին խօ-
սածները շատ ծանր բաներ էին և
Անգլիայի նախարարապետի գործա-
ծած լեզուն ենթադրել կուտայ թէ
որոշած է մինչև ծայրը յառաջ երթալ:
Միևնոյն ժամանակ, Անգլիայի նաւա-
յին երկարժամանակեայ պատրաստու-
թիւններն ալ շատ երկիւղալի կաս-
կածներ կը ներշնչեն:

ՍՊԱՆԱ-ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱՋՄԸ

Մինչդեռ խաղաղութեան բանակ-
ցութիւնները կը շարունակուէին, պա-
տերազմական գործողութիւններն ալ
կը շարունակուէին միւս կողմէ: Այս-
պէս յուլիս 31ին 3000 Սպանիացիներ
Մանիլի ամերիկեան զօրաբանակին
վրայ մի յարձակում ըրին: Բայց ան-
յաջող դուրս եկան: 3 ժամ կռուէ
յետոյ յետ մղուեցան: Իրենցմէ 200
մարդ սպանուած և 300 վիրաւոր-
ուած էին, իսկ Ամերիկացիներէն 9
սպանուած և 9 ծանր և 38 թեթեւ
կերպով վիրաւորուած: Ամերիկացի-
ները յանկարծակի եկած էին և Մա-
նիլի ապստամբներն ալ չեզոք դերք
բռնելով չօգնեցին ամերիկեան զօրքե-
րին: ապա թէ ոչ, աւելի մեծ կորուստ
կունենային Սպանիացիները:

Ապստամբապետ Ալուիսալոս որ ա-
մերիկեան զօրաբանակին յօտիկ կը
գտնուէր իր մարդերով մէկտեղ, ա-
նոնց օգնութեան չհասաւ որովհետեւ
հիմա նեղացած է Ամերիկացիներին
դէմ որոնք չեն ուզեր ճանչել Փիլիպ-
պեան կղզիների Հանրապետութիւնը
որ ապստամբները կուղէին կաղմը:
Սպանիայի լուծը թոթուելէ յետոյ ան-
կախութեան փափաքելով:

— Սպանիական կառավարութիւնը
Միացեալ Նահանգները նախագահին
ղրկած պատասխանագրին մէջ սկըզ-
բունքով ընդունած է որ Դուալի վը-
րայ Սպանիայի ունեցած վիճակետա-
կան իշխանութեան վախճանը հա-
սած է: Բայց կղզիի ապագայ կառա-
վարութեան մասին խնդիր կը հանէ,
ըսելով որ Միացեալ Նահանգներն ի-

ընթացում է կառավարին կղզին, նկատի առնելով պանիական շահերը, և ոչ թե ֆուպայի ապստամբների յանձնումը: Սպանիական զորքերին ֆուպային քաջուկու ժամանակամիջոցը իբրև մի մանրամասնութիւն համարուած է որ կրնայ յետոյ կարգադրուի մասնաժողովին ձեռքով: Այդ մասնաժողով պիտի բաղկանայ 10 անդամներէ, հինգական հոգի իւրաքանչիւր կողմէ: Իր նիստեր պիտի անէ փարիզի մէջ:

— Վալինկթընէն կը հեռագրեն օգոստ. 10ին թէ կէսօրէն յետոյ Տ.Տէյըսած է որ «Երկու կողմէն համաձայնուեցանք մի արձանագրութիւն կազմելու որի մէջ պիտի բովանդակուին խաղաղական դաշնագրի մը համար առաջարկուած պայմանները, որոց մէջ է նաև ֆուպային և Բորթօփօսէն սպանիական զորքերին քաջուկու պայմանը: Կը յուսանք որ այդ արձանագրութիւն պիտի գործադրուի»:

— Մատրիտէն կը հեռագրեն օգոստ. 11ին թէ նախարարական խորհուրդը նոյն օր նկատի առնել իրադրութեան սկզբնական պայմանների արձանագրութիւնը (protocole), նոյն երեկոյ իր պատասխան պիտի զրկէ վալինկթընէն, պէտք եղած իրաւասութիւնը տալով ֆրանսական դեսպան Տ. Քամպօնին որ սպանիական կառավարութեան կողմէն ստորագրէ խաղաղութեան այդ սկզբնական պայմանագիրը:

Երէկ (12 օգոստ.) ստորագրուած և զինադադարն եղած է:

ՔՐՏԱՅԱԼՏԵԱՆԻ ԼՈՌՈՐԵՐ

Պուլկարիտի Յէրտինանտ իշխանը Բէթէրսպուրկէն վերադարձին Ձէթինեէ հանդիպելով տեսակցեցաւ Գարատաղի Նիքոլա իշխանին հետ որ սիրով ընդունելութիւն մ'ըրաւ իրեն:

— Մակեդոնական համաժողով, որ այս օրեր գումարուեցաւ Սփիտի մէջ, մի օրակարգ քուէարկելու է որով կը խնդրէ որ Մակեդոնիան ինքնավար մի նահանգ լինի սուլթանի գերիշխանութեան տակ և ունենայ քրիստոնեայ կառավարիչ, ազգային ժողով և իրեն յատուկ քաղաքացիական զորքերի մի բանակ:

— Բէթէրսպուրկի պաշտօնական շրջանակներին մէջ կը հաւատեն թէ Գեորգի Միխայիլովիչ մեծ դքսին Յուստանի Մարիա իշխանուհիին հետ ամուսնութիւնը առաջիկայ նոյեմբեր ամսին պիտի կատարուի Բէթէրսպուրկի մէջ:

— Բուսանիաի կարող թագաւորը և թագաժառանգ իշխանը յուլիս 28ին երբ հասան Բէթէրսպուրկ, Չարն ինք անձամբ և Բէթէրսպուրկի մէջ գտնուող բոլոր մեծ իշխանները Բէթէրսպուրկի կայարանն երթալով զիմաւորեցին անոնց և հանդիսաւոր կերպով առին տարին ներկայացուցին կայսրուհիին և մայր կայսրուհիին: Այդ այցելութենէ յետոյ, Նիքոլա կայսրը Ռուսիայի թագաւորն ու

թագաժառանգ իշխանը ճանապարհ դրաւ դէպի Բէթէրսպուրկ պալատը ուր իրենց համար բնակութեան պատրաստութիւններ տեսնուած էին: Կէս օրին կայսրն ու կայսրուհին գնացին այդ պալատի մէջ մի ճաշերոյթ տը: Ինչ որին ներկայ կը գտնուէին և Յուստանի թագուհին և արքայորդին:

— Պէրլինէն կիմացունեն օգոստ. 10ին որ Բուլգէնպուրկի մօտ Բօշլըշէնի մէջ մի այնպիսի սաստիկ կռիւ ծագել է արմանիացի և ռուս զորքաւորներին միջև որ մի պատերազմի կերպարանք առնել է: Երկու կողմէն բազմաթիւ մարդեր վիրաւորուել են Ոստիկանական ուժերին որոնք միջամտած են, պարտաւորուել են զենք գործածել իրարմէ բաժնելու համար կռուող երկու կողմերը և դժուարաւ կրցել են հանդարտութիւնը վերադառնալ:

— Պիսմարքի գաղաղին համար զրկուած պսակների թիւը 10,074ի հասել է:

— Անգլիայի թագուհին Հնդկաստանի փոխարքայ նշանակել է Տ.Քըրքընը որ արտաքին գործերի նախարարութեան ներկայացուցիչ քարտուղարն էր Հանրային ժողովին մէջ:

— Սերպիայէն հեռագրած են վիէննայի լրագրիւններին թէ Նիշի մէջ լուր կը պտըտի որ 12 պուլկար սպայներ Սփիտէն փախչելով սահմանազրկ լին անցել են օրով հետև քաղաքական խառնակութիւնների մասնակցած են եղել:

Հ. ՍԻՄԷՈՆ ԵՐԵՄԵԱՆ

ԲԱՌԳԻՐՔ

ԳՈՂՂ. ԵՒ ՀԱԾ.

ԳՈՐԾՆԱԳԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ

Սոյն բառգիրքը կը խօսի աշխարհիկ լեզուով և գործնական ոճով Բըժշկութեան, Վիրաբուժութեան, Առողջապահութեան, Զարատարաբուժութեան, Բնաբուժութեան, Քիմիայի, Գեոլոգիայի, Բնական պատմութեան, Աստղաբանութեան, Երկրագործութեան և այլ գիտութեանց վրայ:

Ըստ կարելոյն ամենայն խնամք տարուած է բառերու ճշգրտութեան: Ընդարձակ բացատրութիւններ կու տայ իւրաքանչիւր նիւթի վրայ, ի բաց առեալ ամենէն անգործածական նիւթերն: Իսկ կարեւոր նիւթոց վրայ էջերով օգտակար տեղեկութիւնք ան պակաս են:

Այս աշխատութիւնը որպէսզի յինքնան կատարեալ ըլլայ, հեղինակը իրեն առաջնորդ բռնած է շատ մը հանրագիտական եւրոպական բառարաններ, որք են:

«Dictionnaire usuel des Sciences Médicales par MM. A. Dechambre, Mathias Duval, L. Lereboullet (որք են անգամբ գաղղիական բժշկութեան ակադէմիայի) troisième édition. Paris, Masson et Cie, Editeurs. 1897»:

«Dictionnaire de Botanique (այնաժառանգ մեծիկ քառահատոր) par M. H. Baillon (օգնութեամբ երկուտասն և ա-

ւելի քաջ բուսաբաններու). Paris, Librairie Hachette»:

«Dictionnaire universel des Sciences, des Lettres et des Arts par M. N. Bouillet (օգնութեամբ 36 հմտագոյն բնագիտաց). Paris, Librairie Hachette. 1896»:

«Dictionnaire général des Sciences théoriques et appliquées par Privat-Deschanel et Ad. Focillon (բազմաթիւ հմուտ օգնականներով). Paris, Ch. Delagrave»:

«E. Bouant. Dic. des Sciences Usuelles. Paris, Armand Colin et Cie Editeurs. 1894. Նոյն հեղինակին Dic. des Connaissances Pratiques, նոյն հրատարակիչ. 1895»:

«Enciclopedia Popolare compilata da Palmiro Premoli (ընդարձակ և մեծիկ, քառահատոր). Milano, Editrice Sonzogno. 1896 1897-1898»:

«Diz. Tecnico d'Arti Mestieri-Industria. Roma, Editrice E. Perino 1898»:

Գիտական բառերու մասին առաջ նակարգ թիկունք եղած է այս գործի մէջ: Հ. Քամպօնի Հանրագիտակ ընդարձակ ընտիր բառագիրքն է: Իսկ բուսոց մասին վ. Հ. Սիւշանի Հայբոնաակն:

Աւելորդ չէ համարուած զիմելու նաև մասնաճիւղերու վրայ խօսող գիրքերու օգնութեան:

Հեղինակն խնամքով այս ամեն եւրոպական ընտիր գործերէն քաղելով ամենէն գործնական և օգտակար գիտութիւններն՝ զանոնք խմբագրած է մի հատորի մէջ՝ զարդարելով ամեն ճիւղի վերաբերեալ գեղեցիկ պատկերներով:

Սոյն գործը պիտի լրանայ 50 ութ թածալ թերթերու մէջ: Իւրաքանչիւր թերթի երկայնութիւնն է 24 հարիւրորդամէթր, լայնք 16 հրգմ. գրերն մանր և զիւրմէնութեան:

Իւրաքանչիւր թերթի բաժանորդագինն է 20 սանտիմ, ամբողջ գիրքը 10 ֆրանք (=4րուրի=2 դոլար) զոր կանխիկ պէտք է յղէ փափաքողն առ Տեսչութիւն Տպագրատանս ապահովագրեալ նամակաւ եթէ կուզէ ընդունիլ թերթերը:

Թերթերն կը զրկուին հինգ հինգ իւրաքանչիւր անգամ: Ռուսաստանի և Տաճկաստանի համար յայտնի է թէ լաւագոյն է յանձնարարականաւ (recommandé) զրկել: առ այս փափաքողն պէտք է 25 սանտիմ աւելի հաշուէ, որով բաժանորդագինն վրայ աւելցնէ ֆր. 2.50=(12.50ֆր.=5րբլ.=4½ դոլար). վասնզի կորստեան պատահանատու չէ Տեսչութիւնս:

Տպագրութիւնը աւարտելէ վերջ, բառագրոյս գինն պիտի բարձրանայ 15 ֆրանքի, բաց ի թղթատարի ծախուց:

Imprimerie Arménienne
S. Lazare
(Italie) VENISE

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրք-

քերը որոնց առջեւ նշանակուած գիւնդերն մէջ հաշուուած է նաև զրկելու փոստի ծախքը:

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registré) ստանալ ու զոյնները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչեւ 2 քիլո) համար 25 սանտիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն:

— ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ (Յատկապէս պատրաստուած Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղութականներուն կեանքի, ժամանակի և դրամի խնայողութիւն ընել տալու հարկ եղած գիւրութիւններն ընծախելու համար) Աշխատատիրեաց Պետրոս Ռ. Թորոնսան. Տպագր. Նիւ Եորք, Էլիաս խալաւ և ընկ. 1897: Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ արդէն հին գտնուողներին համար շատ կարեւոր գիրք է: Գինն է 1 ֆրանք և 25 սանտիմ:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՆՆՈՒԱՆ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻՊ

Այն հետաքրքրաշարժ գրուած էջ ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւրապականաւ վարքուբարքով որչա՞փ չարիքների պատճառ դարձած է և վերջ ի վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ: Գին 1 ֆրանք, (75 սանտիմ):

Լոյս տեսաւ
ԲԱՅՅԻԻ
ԾԱՄՈՒԷԼ
պատմական վէպը
Ա. Բ. Գ. Գիրք
Հեղինակի վերջին պատկերով
Գինն է 7 չիլինգ

Իսկ «Դաւիթ-Բէկ» հատոր Ա, Բ և Գ վերջաբանով և «Կայծեր» հատոր Բ. լիակատար, լոյս պիտի տեսնեն ներկայ տարուայ ընթացքում, որոնց բաժանորդագրութիւնը շարունակուած է: Երկու գրքի միասին բաժանորդագինն է՝ 10 չիլինգ: Իսկ լոյս տեսնելուց յետոյ կարժեան 14 չիլինգ:

Յանկայողները թէ՛ Սաւոռեի և թէ՛ Բաֆֆիի միւս երկերի համար, կարող են դիմել այս հասցեին

Mme Raffi
270, Uxbridge Road.
Shepherd's Bush,
London W.

ՅԵՐԵՒԵԼ
Հայերէն տպարան Փ. Փոքրազպետի
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du M4
Quai du Canal, 9